

Centralny Rejestr Umów.

**Zakładanie kont, publikowanie umów, wdrożenie procedur
+ wzory do pobrania**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Krzysztof Puchacz

Rozdział I. Podmioty zobowiązane do udostępniania umów w Centralnym Rejestrze Umów

1. Ogólne wyszczególnienie jednostek zobowiązanych do prowadzenia CRU

Obowiązek udostępniania umów w Centralnym Rejestrze Umów (CRU) ujęty w art. 34a ust. 1 FinPubU obejmuje następujące JSFP z art. 9 FinPubU:

- 1) organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;
- 2) jednostki samorządu terytorialnego (JST) oraz ich związki;
- 3) związki metropolitalne;
- 4) jednostki budżetowe (JB);
- 5) samorządowe zakłady budżetowe (SZB);
- 6) agencje wykonawcze;
- 7) instytucje gospodarki budżetowej;
- 8) państwowe fundusze celowe;
- 9) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS;
- 10) Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ);
- 11) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej (SPZOZ);
- 12) uczelnie publiczne;
- 13) Polską Akademię Nauk (PAN) i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- 14) państwowe i samorządowe instytucje kultury;

- 15) inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz, banków oraz spółek prawa handlowego;
- 16) Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG).

Według danych GUS na 31.12.2021 r.¹ w Polsce funkcjonowało 61 358 JSFP.

2. Organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały

Zgodnie z art. 10 ust. 2 Konstytucji RP do organów władzy publicznej zalicza się: **władzę ustawodawczą** (Sejm i Senat), **władzę wykonawczą** (Prezydenta RP i Radę Ministrów), **władzę sądowniczą** (sądy i trybunały). Do organów administracji rządowej zalicza się nie tylko RM (obejmuje Prezesa RM i poszczególnych ministrów), ale też centralne organy administracji rządowej, wojewodów i organy kolegalne, takie jak np. Komisja Papierów Wartościowych i Giełd, a także instytucje wykonujące zadania państwa w formie agencji państwowych².

Do organów kontroli państwowej i ochrony prawa Konstytucja RP zalicza:

- 1) Najwyższą Izbę Kontroli (NIK);
- 2) Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO);
- 3) Krajową Radę Radiofonii i Telewizji (KRRiT);
- 4) regionalne izby obrachunkowe (RIO).

Do organów kontroli państwowej i ochrony prawa zalicza się też niewymienione bezpośrednio w Konstytucji RP:

- 1) Rzecznika Praw Dziecka (RPD);
- 2) Urząd Ochrony Danych Osobowych (UODO);
- 3) Krajowe Biuro Wyborcze;
- 4) Instytut Pamięci Narodowej (IPN);
- 5) prokuratura;
- 6) Rzecznik Interesu Publicznego;
- 7) Policja;
- 8) Żandarmeria Wojskowa (ŻW);
- 9) Straż Graniczna (SG).

¹ Lista jednostek sektora instytucji rządowych i samorządowych (S.13), zgodnie z ESA2010, Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/statystyka-sektora-instytucji-rzadowych-i-samorzadowych/lista-jednostek-sektora-instytucji-rzadowych-i-samorzadowych-s-13-zgodnie-z-esa2010-stan-na-31-grudnia-2021-r-,6,9.html> (dostęp: 13.5.2026 r.).

² M. Wróblewska, (w:) Ustawa o finansach publicznych. Komentarz prawno-finansowy, red. H. Dzwonkowski, G. Gołębiowski, Warszawa 2014.

Do sądów i trybunałów Konstytucja RP zalicza:

- 1) Sąd Najwyższy (SN);
- 2) sądy powszechne;
- 3) sądy administracyjne;
- 4) sądy wojskowe;
- 5) Trybunał Konstytucyjny (TK);
- 6) Trybunał Stanu (TS).

Organy wymienione w art. 9 FinPubU działają w formie JB, a zatem są zaliczane do sektora finansów publicznych podwójnie – raz jako organy władzy publicznej (pkt 1), a raz jako JB (pkt 3). Z punktu widzenia realizacji obowiązku rejestracji zawieranych umów w CRU istotniejsze jest ich zakwalifikowanie do grupy JB.

3. Jednostki samorządu terytorialnego i ich związki

Do tej grupy JSFP zaliczane są gminy, powiaty, województwa oraz ich związki. Obecnie (stan na 1.1.2026 r.) w Polsce funkcjonuje 16 województw, 314 powiatów i 2479 gmin (302 miejskich, w tym 66 miast na prawach powiatu, 724 miejsko-wiejskich oraz 1453 wiejskich). Według danych MSWiA z 2022 r. w ewidencji ministra właściwego do spraw administracji publicznej znajdowało się 319 związków międzygminnych³.

W przypadku gmin powiatów i województw obowiązek zamieszczania umów w CRU realizowany będzie przez urząd obsługujący daną JST, tj. urząd gminy, urząd miasta, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski. W przypadku związków międzygminnych obowiązek ten będzie realizowany przez zarząd związku.

4. Związki metropolitalne

Obecnie w Polsce funkcjonuje jeden związek metropolitalny, jest nim Górnśląsko-Zagłębiowska Metropolia zrzeszająca 41 samorządów. Trwają prace nad ustawą o utworzeniu Obszaru Metropolitalnego Gdańsk-Gdynia-Sopot (od 50 do 61 samorządów)⁴.

5. Jednostki budżetowe

Jest to podstawowa i najliczniej występująca forma JSFP w Polsce. Zgodnie z art. 11 ust. 1 FinPubU jednostkami budżetowymi są jednostki organizacyjne SFP nieposiadające osobowości prawnej, które pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek odpowiednio dochodów budżetu państwa albo budżetu JST.

³ Związki powiatów i związki międzygminne, Serwis Rzeczypospolitej Polskiej, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/31,zwiazki-powiatow-i-zwiazki-miedzygminne> (dostęp: 13.5.2026 r.).

⁴ Rządowy projekt ustawy o związku metropolitalnym w województwie pomorskim, druk sejmowy Nr 2446, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=2446> (dostęp: 19.5.2026 r.).

Jednostki budżetowe stanowią strukturę organizacyjno-techniczno-pomocniczą najczęściej organu władzy publicznej lub JST, która obejmuje **substrat osobowy** (personel zatrudniony w jednostce) oraz **substrat majątkowy** (majątek trwały i obrotowy, tj. budynki, sprzęt, środki transportu, wyposażenie, materiały itd.). Pomagają organom władzy publicznej i JST spełniać ich konstytucyjne i ustawowe kompetencje, dzięki temu te ostatnie mogą realizować ciężące na nich zadania publiczne⁵. W związku z tym, że JB nie posiada osobowości prawnej, nie może być stroną umowy (nie posiada zdolności do czynności prawnych).

Przykład

Stroną umowy, która zawierana jest w związku z wykonywaniem zadań przez daną JB, jest podmiot posiadający osobowość prawną, który ją utworzył.

W przypadku umowy obejmującej zakup dostawy usługi lub roboty budowlanej na rzecz JB utworzonej przez gminę (np. gminna szkoła podstawowa) stroną jest gmina, która posiada osobowość prawną przyznaną jej na mocy art. 2 ust. 2 SamGminU.

W przypadku umowy obejmującej zakup dostawy usługi lub roboty budowlanej na rzecz JB utworzonej przez powiat (np. powiatowy urząd pracy) stroną jest powiat, który posiada osobowość prawną przyznaną jej na mocy art. 2 ust. 2 SamPowiatU.

W przypadku umowy obejmującej zakup dostawy usługi lub roboty budowlanej na rzecz JB utworzonej przez województwo (np. zarząd dróg wojewódzkich) stroną jest województwo, które posiada osobowość prawną przyznaną jej na mocy art. 6 ust. 2 SamWojU.

W przypadku umowy obejmującej zakup dostawy usługi lub roboty budowlanej na rzecz PJB (np. Urząd Zamówień Publicznych, Prokuratura Okręgowa, Urząd Wojewódzki) jest Skarb Państwa, który posiada osobowość prawną przyznaną mu na mocy art. 33 KC.

Kierownicy JB, reprezentując Skarb Państwa lub JST, działają na podstawie upoważnień wynikających z czynności prawnych lub bezpośrednio z przepisów.

Przykład

Kierownicy jednostek organizacyjnych gminy nieposiadających osobowości prawnej działają jednoosobowo na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez wójta (art. 47 SamGminU).

Kierownicy jednostek organizacyjnych powiatu nieposiadających osobowości prawnej działają jednoosobowo na podstawie upoważnienia udzielonego przez zarząd powiatu (art. 48 ust. 2 SamPowiatU).

Kierownicy jednostek organizacyjnych województwa nieposiadających osobowości prawnej działają jednoosobowo na podstawie upoważnienia udzielonego przez zarząd województwa (art. 56 SamWojU).

Kierownicy PJB nieposiadających osobowości prawnej działają jednoosobowo na podstawie upoważnienia wynikającego bezpośrednio z art. 6 ust. 2 ZasZarzMieniemPU (nie jest w tym zakresie konieczne udzielanie odrębnego pełnomocnictwa). Artykuł 2 pkt 7 ZasZarzMieniemPU definiuje kierownika jednostki jako dyrektora generalnego urzędu, kierownika urzędu – w urzędach, w których nie tworzy się stanowiska dyrektora generalnego urzędu – lub osobę, która na podstawie przepisów odrębnych jest odpowiedzialna za gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa powierzonym JB.

⁵ M. Tyniewicz, (w:) *Finanse publiczne. Komentarz*, red. J.M. Salachna, Warszawa 2024, art. 11.

6. Samorządowe zakłady budżetowe

Samorządowe zakłady budżetowe to jednostki organizacyjne JST nieposiadające osobowości prawnej realizujące zadania własne JST w zakresie (art. 14 FinPubU):

- 1) gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi;
- 2) dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
- 3) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;
- 4) lokalnego transportu zbiorowego;
- 5) targowisk i hal targowych;
- 6) zieleni gminnej i zadrzewień;
- 7) kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
- 8) pomocy społecznej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych;
- 9) utrzymywania różnych gatunków egzotycznych i krajowych zwierząt, w tym w szczególności prowadzenia hodowli zwierząt zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony poza miejscem naturalnego występowania;
- 10) cmentarzy.

Samorządowe zakłady budżetowe – analogicznie jak JB – stanowią strukturę organizacyjno-techniczno-pomocniczą JST, która obejmuje **substrat osobowy** (personel zatrudniony w jednostce) oraz **substrat majątkowy** (majątek trwały i obrotowy, tj. budynki, sprzęt, środki transportu, wyposażenie, materiały itd.). Samorządowy zakład budżetowy nie posiada osobowości prawnej, nie może być stroną umowy (nie posiada zdolności do czynności prawnych). Stroną umowy, która zawierana jest w związku z wykonywaniem zadań przez dany SZB, jest podmiot posiadający osobowość prawną, który ją utworzył.

Przykład

W przypadku umowy obejmującej zakup dostawy usługi lub roboty budowlanej na rzecz SZB utworzonego przez gminę, stroną jest gmina, która posiada osobowość prawną przyznaną jej na mocy art. 2 ust. 2 SamGminU.

W przypadku umowy obejmującej zakup dostawy usługi lub roboty budowlanej na rzecz na rzecz SZB utworzonego przez powiat, stroną jest powiat, który posiada osobowość prawną przyznaną jej na mocy art. 2 ust. 2 SamPowiatU.

W przypadku umowy obejmującej zakup dostawy usługi lub roboty budowlanej na rzecz SZB utworzonego przez województwo, stroną jest województwo, które posiada osobowość prawną przyznaną jej na mocy art. 6 ust. 2 SamWojU.

Kierownicy SZB, reprezentując JST, działają na podstawie upoważnień wynikających z czynności prawnych.

Przykład

Kierownicy SZB gminy działają jednoosobowo na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez wójta (art. 47 SamGminU).

Kierownicy SZB powiatu działają jednoosobowo na podstawie upoważnienia udzielonego przez zarząd powiatu (art. 48 ust. 2 SamPowiatU).

Kierownicy SZB województwa działają jednoosobowo na podstawie upoważnienia udzielonego przez zarząd województwa (art. 56 SamWojU).

7. Agencje wykonawcze

Agencja wykonawcza jest państwową osobą prawną tworzoną na podstawie odrębnej ustawy w celu realizacji zadań państwa. Artykuł 3 ust. 1 pkt 2 ZasZarzMieniemPU do katalogu agencji wykonawczych w Polsce zalicza:

- 1) Agencję Mienia Wojskowego;
- 2) Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;
- 3) Narodowe Centrum Nauki;
- 4) Narodowe Centrum Badań i Rozwoju;
- 5) Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych;
- 6) Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości;
- 7) Polską Agencję Kosmiczną;
- 8) Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa;
- 9) Rządową Agencję Rezerw Strategicznych.

8. Instytucje gospodarki budżetowej

Instytucje gospodarki budżetowej są odpowiednikiem SZB w zakresie realizacji budżetu państwa. Instytucja gospodarki budżetowej jest JSFP tworzoną w celu realizacji zadań publicznych, która odpłatnie wykonuje wyodrębnione zadania i pokrywa koszty swojej działalności oraz zobowiązania z uzyskiwanych przychodów. Instytucja gospodarki budżetowej może być tworzona przez ministra lub Szefa Kancelarii Prezesa RM bądź też przez Sejm, Kancelarię Senatu, Kancelarię Prezydenta RP, TK, NIK, SN, NSA wraz z WSA, Krajową Radę Sądownictwa, sądownictwo powszechne, RPO, RPD, KRRiT, Prezesa UODO, IPN, Krajowe Biuro Wyborcze, PIP i Biuro Rady Fiskalnej.

Instytucjami gospodarki budżetowej w Polsce są w szczególności:

- 1) Centralny Ośrodek Informatyki;
- 2) Centralny Ośrodek Sportu;
- 3) Centrum Obsługi Administracji Rządowej;
- 4) Centrum Zakupów dla Sądownictwa;
- 5) Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta RP;
- 6) Centrum Usług Logistycznych;
- 7) Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego;
- 8) Mazowiecka Instytucja Gospodarki Budżetowej „Mazovia”;

- 9) Profilaktyczny Dom Zdrowia w Juracie;
- 10) Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS.

9. Państwowe fundusze celowe

Państwowy fundusz celowy to forma organizacyjna SFP, jest tworzony na podstawie odrębnej ustawy. W 2026 r. w Polsce funkcjonowały m.in. następujące fundusze celowe:

- 1) Fundusz Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego;
- 2) Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym;
- 3) Fundusz Reprywatyzacji;
- 4) Funduszu Zapasów Interwencyjnych;
- 5) Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków;
- 6) Fundusz Promocji Kultury;
- 7) Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej;
- 8) Fundusz Zajęć Sportowych dla Uczniów;
- 9) Fundusz Cyberbezpieczeństwa;
- 10) Fundusz Pracy (FP);
- 11) Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP);
- 12) Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;
- 13) Fundusz Aktywizacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywiąziennych Zakładów Pracy;
- 14) Fundusz Rekompensacyjny;
- 15) Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców;
- 16) Fundusz Wsparcia Policji;
- 17) Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego i Ochrony Ludności;
- 18) Fundusz Wsparcia Straży Granicznej;
- 19) Fundusz Wsparcia Państwowej Straży Pożarnej;
- 20) Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON);
- 21) Fundusz Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego;
- 22) Fundusz Rozwiązywania Problemów Hazardowych;
- 23) Fundusz Dostępności;
- 24) Fundusz Emerytalno-Rentowy;
- 25) Fundusz Prewencji i Rehabilitacji;
- 26) Fundusz Administracyjny;
- 27) Fundusz Emerytur Pomostowych;
- 28) Fundusz Ubezpieczeń Społecznych;
- 29) Fundusz Solidarnościowy (FS);
- 30) Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych o Charakterze Użyteczności Publicznej;
- 31) Fundusz Inwestycji Kapitałowych;
- 32) Fundusz Wyплаты Różnicy Ceny;
- 33) Fundusz Rekompensat Pośrednich Kosztów Emisji;
- 34) Fundusz Szerokopasmowy;
- 35) Fundusz Medyczny;
- 36) Fundusz Kompensacyjny Szczepień Ochronnych;

- 37) Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- 38) Fundusz Edukacji Finansowej;
- 39) Fundusz Kompensacyjny Badań Klinicznych;
- 40) Fundusz Kompensacyjny Zdarzeń Medycznych.

Państwowy fundusz celowy nie posiada osobowości prawnej, stanowi jedynie wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje minister wskazany w ustawie tworzącej fundusz albo inny organ wskazany w tej ustawie. W efekcie fundusze celowe, nie mając struktury organizacyjnej, nie będą stronami umów o zamówienia publiczne i nie będą podmiotami obowiązków związanych z CRU.

10. Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest państwową jednostką organizacyjną i posiada osobowość prawną. W jego skład wchodzi centrala i terenowe jednostki organizacyjne. Terenowe jednostki (oddziały, inspektoraty, biura terenowe) nie posiadają osobowości prawnej, nie są także odrębnymi JSFP. Stroną umów cywilnoprawnych zawieranych przez kierowników terenowych jednostek organizacyjnych na podstawie posiadanych upoważnień jest ZUS.

Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego to państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Prezes KRUS jest centralnym organem administracji rządowej, podległym ministrowi właściwemu ds. rozwoju wsi. Stroną umów cywilnoprawnych zawieranych przez KRUS jest Skarb Państwa.

11. Narodowy Fundusz Zdrowia

Narodowy Fundusz Zdrowia jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. W jego skład wchodzi centrala NFZ oraz oddziały wojewódzkie NFZ, które nie posiadają osobowości prawnej, nie są także odrębnymi JSFP. Stroną umów cywilnoprawnych zawieranych przez kierowników oddziałów terenowych NFZ na podstawie posiadanych upoważnień jest NFZ.

12. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej są podmiotami leczniczymi w rozumieniu DziałLeczU. Do grupy tej należą przede wszystkim szpitale. Utworzenie SPZOZ następuje w drodze rozporządzenia, zarządzenia albo uchwały właściwego organu podmiotu tworzącego. Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Z chwilą wpisania do tego rejestru

SPZOZ uzyskuje osobowość prawną. Podmiotami tworzącymi SPZOZ są najczęściej JST, organy administracji rządowej, uczelnie państwowe.

13. Uczelnie publiczne

Zgodnie z art. 13 pkt 1 PrSzkolWyżN uczelnia publiczna to uczelnia utworzona przez organ państwa. Artykuł 9 ust. 1 PrSzkolWyżN nadaje uczelniom publicznym osobowość prawną z mocy prawa. W Polsce obecnie funkcjonuje 128 uczelni publicznych⁶.

14. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne

Polska Akademia Nauk jest państwową instytucją naukową, której ustawa nadaje osobowość prawną (art. 3 ust. 1 PANU). W jej ramach działają także utworzone przez nią instytuty naukowe i pomocnicze jednostki naukowe oraz inne jednostki organizacyjne, którym FinPubU nadaje status odrębnych JSFP. Podstawową jednostką naukową PAN jest instytut naukowy, posiadający odrębną osobowość prawną, którą nabywa z chwilą wpisu do rejestru instytutów PAN. Instytut jest także zakwalifikowany do katalogu JSFP. Na 1.5.2026 r. funkcjonują 72 instytuty PAN⁷.

Pomocniczymi jednostkami naukowymi PAN są w szczególności: archiwa, biblioteki, muzea, ogrody botaniczne i zagraniczne stacje naukowe. Nie posiadają one osobowości prawnej, stroną umów jest w ich przypadku PAN, jednak posiadają status odrębnej JSFP. Akademia tworzy także inne jednostki organizacyjne PAN – w szczególności są nimi domy pracy twórczej, domy zjazdów i konferencji lub domy rencistów. Nie posiadają one osobowości prawnej, stroną umów jest w ich przypadku PAN, jednak posiadają status odrębnej JSFP.

15. Państwowe i samorządowe instytucje kultury

Państwowe i samorządowe IK to wyodrębnione organizacyjnie formy działalności kulturalnej państwa i samorządu terytorialnego, które uzyskują osobowość prawną i mogą rozpocząć działalność z chwilą wpisu do rejestru prowadzonego przez organizatora (ministerów, kierowników urzędów centralnych, JST). Według danych GUS⁸ w Polsce w 2025 r. funkcjonowało 4709 IK.

⁶ Instytucje systemu szkolnictwa wyższego i nauki, Radon, <https://radon.nauka.gov.pl/dane/instytucje-systemu-szkolnictwa-wyzszego-i-nauki?kind=13&pageNumber=3&pageSize=50&fieldName=name&sortOrder=ASC> (dostęp: 13.5.2026 r.).

⁷ Rejestr instytutów naukowych PAN, Biuletyn Informacji Publicznej Polskiej Akademii Nauk, <https://bip.pan.pl/artykuly/rejestr-instytutow-naukowych> (dostęp: 19.5.2026 r.).

⁸ Wyniki finansowe instytucji kultury w I kwartale 2025 r. (dane wstępne), Główny Urząd Statystyczny, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/kultura/wyniki-finansowe-instytucji-kultury-w-1-kwartale-2025-r-dane-wstepne,8,33.html> (dostęp: 13.5.2026 r.).

16. Inne państwowe lub samorządowe osoby prawne

Do katalogu JSFP w rozumieniu art. 9 pkt 14 FinPubU należą m.in.:

- 1) Polski Instytut Sztuki Filmowej;
- 2) Zakład Narodowy imienia Ossolińskich;
- 3) Instytut Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka;
- 4) Polski Instytut Ekonomiczny;
- 5) Instytut Europy Środkowej;
- 6) Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie;
- 7) Parki Narodowe;
- 8) Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji;
- 9) Agencja Badań Medycznych;
- 10) Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 11) Polska Organizacja Turystyczna;
- 12) Urząd Dozoru Technicznego;
- 13) Transportowy Dozór Techniczny;
- 14) Polskie Centrum Akredytacji;
- 15) Polska Agencja Żeglugi Powietrznej;
- 16) Rzecznik Finansowy;
- 17) Urząd Komisji Nadzoru Finansowego;
- 18) Polski Klub Wyścigów Konnych;
- 19) Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia;
- 20) Centrum Doradztwa Rolniczego oraz wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego;
- 21) Polski Instytut Spraw Międzynarodowych;
- 22) Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego;
- 23) Fundacja Platforma Przemysłu Przyszłości;
- 24) Polska Agencja Nadzoru Audytowego;
- 25) Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości;
- 26) Fundusz Rezerwy Demograficznej.

Powyższy katalog nie ma charakteru zamkniętego. W świetle art. 9 pkt 14 FinPubU możliwość zaliczenia podmiotów objętych zakresem tego punktu do SFP zależy (z uwzględnieniem wskazanych w tym przepisie wyjątków) od łącznego spełnienia trzech warunków:

- 1) posiadania osobowości prawnej;
- 2) utworzenia w drodze ustawy;
- 3) utworzenia w celu realizacji zadań publicznych.

17. Bankowy Fundusz Gwarancyjny

Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest osobą prawną wykonującą zadania określone w BankFGwU. Fundusz nie jest państwową osobą prawną i nie jest inną państwową jednostką organizacyjną. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych, w drodze rozporządzenia, nadaje BFG statut, w którym określa szczegółowo jego zadania, organizację

oraz zasady tworzenia i wykorzystywania funduszy własnych, mając na uwadze sprawne działanie BFG oraz cele jego działalności.

18. Wyłączenia podmiotowe z obowiązku publikacji umów w Centralnym Rejestrze Umów

W art. 34a ust. 5 FinPubU wskazano JSFP wyłączone z obowiązku udostępniania umów w CRU. Są to:

- 1) Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
- 2) Agencja Wywiadu;
- 3) Służba Kontrwywiadu Wojskowego;
- 4) Służba Wywiadu Wojskowego;
- 5) Centralne Biuro Antykorupcyjne;
- 6) placówki zagraniczne Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu art. 7 pkt 7 SłużbaZagrU;
- 7) jednostki organizacyjne podległe MON.

Na podstawie art. 9 pkt 14 FinPubU (zawierającego wyłączenia z SFP) zwolnionymi z obowiązku udostępniania umów w CRU są: przedsiębiorstwa, instytuty badawcze, instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz, banki oraz spółki prawa handlowego. Według danych na 19.5.2026 r. w Polsce funkcjonuje 87 instytutów badawczych (w tym tych działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz)⁹.

Liczną grupę jednostek wyłączonych z obowiązku zgłaszania umów do CRU stanowią także spółki Skarbu Państwa i spółki samorządowe. Według danych na 31.3.2025 r. w Polsce funkcjonuje 406 spółek Skarbu Państwa¹⁰, dane na 4.4.2025 r. wskazują zaś, że w Polsce funkcjonuje 2617 spółek samorządowych¹¹.

19. Pytania i odpowiedzi

19.1. Szkoła publiczna

Pytanie: *Czy szkoła publiczna jest objęta obowiązkiem publikacji umów w CRU?*

Odpowiedź: Tak, jeśli szkoła funkcjonuje w formie JB, jest objęta obowiązkiem publikacji umów w CRU (art. 9 pkt 3 w zw. z art. 34a ust. 1 FinPubU). Warto podkreślić, że dyrektor szkoły podstawowej jako kierownik jednostki sam z zakłada konto w CRU JSFP. Niewłaściwe jest zakładanie z ramienia gminy kont dla wszystkich podległych szkół.

⁹ Wykaz instytutów badawczych, Rada Główna Instytutów Badawczych, <https://www.rgib.org.pl/index.php/baza-ib/baza-instytutow> (dostęp: 19.5.2026 r.).

¹⁰ Wykaz spółek z udziałem Skarbu Państwa 31.3.2025 r., Otwarte Dane, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1198>wykaz-spoek-z-udziaem-skarbu-panstwa/resource/66957> (dostęp: 13.5.2026 r.).

¹¹ Lista spółek samorządowych, Centralny Ośrodek Informacji Gospodarczych, https://www.coig.com.pl/Lista_wykaz_spolek-komunalnych_miejskich_gminnych_powiatowych.php (dostęp: 13.5.2026 r.).

19.2. Szkoła niepubliczna

Pytanie: *Czy szkoła niepubliczna otrzymująca dotacje z budżetu gminy jest objęta obowiązkiem publikacji umów zawartych z wykonawcami w CRU, jeśli wynagrodzenie wypłacane wykonawcom pochodzi z środków publicznych?*

Odpowiedź: Nie, szkoła niepubliczna nie jest zaliczana do JSFP, w związku z czym nie jest objęta obowiązkiem publikacji jakichkolwiek umów w CRU.

19.3. Biblioteka gminna będąca IK

Pytanie: *Czy biblioteka gminna będąca IK jest objęta obowiązkiem publikacji umów w CRU?*

Odpowiedź: Tak, IK są objęte obowiązkiem publikacji umów w CRU (art. 9 pkt 13 w zw. z art. 34a ust. 1 FinPubU).

19.4. Ochotnicza Straż Pożarna

Pytanie: *Czy OSP działająca na terenie danej gminy jest objęta obowiązkiem publikacji umów w CRU?*

Odpowiedź: Nie, OSP działająca jako stowarzyszenie (art. 1 OSPU) nie jest zaliczana do SFP, więc nie udostępnia umów w CRU.

19.5. Policja

Pytanie: *Czy Policja jest zobowiązana do udostępniania umów w CRU?*

Odpowiedź: Tak, zgodnie z art. 6 ust. 1 PolicjaU komendant wojewódzki, komendant miejski oraz komendant powiatowy są organami administracji rządowej na obszarze województwa i jako takie są zaliczane do JSFP na podstawie art. 9 pkt 1 FinPubU. Komenda wojewódzka, miejska i powiatowa są JSFP, więc obejmuje je obowiązek udostępniania umów w CRU.

19.6. Jednostki organizacyjne Lasów Państwowych

Pytanie: *Czy jednostki organizacyjne Lasów Państwowych mają obowiązek publikacji umów w CRU?*

Odpowiedź: Nie, w doktrynie podnosi się, że Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe działające na podstawie LasU nie jest zaliczane do SFP. Dotyczy to zarówno Dyrekcji Generalnej LP, jak i Regionalnych Dyrekcji LP (17 jednostek) oraz nadleśnictw (429 jednostek). Stosownie do art. 32 ust. 1 LasU Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe jest państwową jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej reprezentującą Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia.

Przepis ten nadaje LP szczególną formę organizacyjną: jest to jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, niebędąca jednak JB ani zakładem budżetowym czy funduszem celowym. Nie można uznać ich również za organ władzy publicznej, kontroli i ochrony prawa lub sądy i trybunały, o których mowa w art. 9 pkt 1 FinPubU. Przepis ten nie zalicza do SFP formy takiej jak jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która nie byłaby którąkolwiek z form w nim wymienionych (JB, SZB, państwowy fundusz celowy). Należy zatem uznać, że LP nie należą do SFP¹², więc nie obejmuje ich obowiązek publikowania umów w CRU.

19.7. Wojewódzki ośrodek ruchu drogowego

Pytanie: *Czy WORD jest zobowiązany do udostępniania umów w CRU?*

Odpowiedź: Tak, WORD jest samorządową osobą prawną, która jest zaliczana do SFP na podstawie art. 9 pkt 14 FinPubU, więc ma obowiązek publikowania umów w CRU.

19.8. Parki narodowe

Pytanie: *Czy parki narodowe są objęte art. 34a FinPubU?*

Odpowiedź: Tak, parki narodowe są JSFP w rozumieniu art. 9 pkt 14 FinPubU i muszą publikować umowy w CRU.

19.9. Prokuratura rejonowa

Pytanie: *Czy prokuratura rejonowa jest zobowiązana do zamieszczania umów w CRU?*

Odpowiedź: Tak, prokuratura jest organem ochrony prawa, a więc jest zaliczana do SFP na podstawie art. 9 pkt 1 FinPubU. Prokuratura rejonowa jest jedną z czterech rodzajów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (obok Prokuratury Krajowej, prokuratur regionalnych i okręgowych). Zgodnie z § 102 ust. 4 pkt 3 RegProkR dysponentem budżetu Państwa jest prokurator okręgowy w zakresie dysponowania środkami prokuratur rejonowych na obszarze działania prokuratury okręgowej. Powyższe oznacza, że podmiotem zobowiązanym do zamieszczania umów dotyczących prokuratur regionalnych w CRU będzie prokurator okręgowy, który, reprezentując Skarb Państwa, podpisuje umowy z zakresu działania danej prokuratury regionalnej.

19.10. Wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Pytanie: *Czy WFOSiGW jest zobowiązany do udostępniania umów w CRU?*

¹²M. Cilak, (w:) Ustawa o finansach publicznych. Komentarz, red. Z. Ofiarski, Gdańsk 2021, art. 9.

Odpowiedź: Tak, WFOSiGW jest samorządową osobą prawną, która jest zaliczana do SFP na podstawie art. 9 pkt 14 FinPubU, więc ma obowiązek udostępniania umów w CRU.

19.11. Spółka komunalna

Pytanie: *Czy spółka z o.o., w której gmina posiada 100% udziałów, musi publikować umowy w CRU?*

Odpowiedź: Nie, spółki samorządowe są wyłączone z SFP na podstawie art. 9 pkt 14 FinPubU, więc nie muszą publikować umów w CRU.

19.12. Spółdzielnia socjalna

Pytanie: *Czy spółdzielnia socjalna założona przez gminę jest zobowiązana do udostępniania umów w CRU?*

Odpowiedź: Nie, spółdzielnia socjalna nie jest zaliczana do SFP, więc nie publikuje umów w CRU.

19.13. Powiatowe inspektoraty weterynaryjne oraz inne inspektoraty administracji zespolonej

Pytanie: *Czy CRU JSFP będzie również dotyczył powiatowych inspektoratów weterynarii oraz innych inspektoratów administracji zespolonej?*

Odpowiedź: Tak. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny realizuje swoje zadania za pomocą stacji sanitarno-epidemiologicznej, która działa jako JB, a więc jest objęta obowiązkiem publikacji umów w CRU. Analogicznie obowiązkiem publikacji umów w CRU objęte są wszystkie inspektoraty administracji zespolonej działające w formie JB.

19.14. Obowiązek udostępniania informacji publicznej przez podmioty inne niż JSFP

Pytanie: *Czy jednostka, która nie należy do SFP w rozumieniu art. 9 FinPubU, jest objęta obowiązkiem udostępniania informacji o umowach w CRU?*

Odpowiedź: Obowiązek udostępniania informacji o umowach w ramach CRU dotyczy wyłącznie jednostek, w tym obsługujących organy lub fundusze, które tworzą SFP w rozumieniu art. 9 FinPubU. Warto podkreślić, że jednostki wyłączone z zakresu art. 9 FinPubU (np. przedsiębiorstwa, instytuty badawcze, banki, spółki prawa handlowego) nie tworzą SFP. Zatem nie ma do nich zastosowania obowiązek dotyczący CRU JSFP.

19.15. Spółka Skarbu Państwa

Pytanie: *Czy spółka z o.o., w której Skarb Państwa posiada 100% udziałów, musi publikować umowy w CRU?*

Odpowiedź: Nie, spółki Skarbu Państwa są wyłączone z SFP na podstawie art. 9 pkt 14 FinPubU, więc nie muszą publikować umów w CRU.

19.16. Uczniowski Klub Sportowy

Pytanie: *Czy Uczniowski Klub Sportowy jest objęty obowiązkiem publikacji umów w CRU?*

Odpowiedź: Nie, Uczniowski Klub Sportowy nie jest JSFP (posiada status stowarzyszenia), więc nie jest objęty obowiązkiem publikacji umów w CRU.

19.17. Organ a jednostka budżetowa

Pytanie: *Czy umowy zawierane przez JST powinny być publikowane na koncie założonym dla organu, np. gminy (JST) czy urzędu (jednostki obsługującej organ wykonawczy), w tym urzędu gminy?*

Odpowiedź: Ustawodawca przyjął rozwiązanie oparte na zasadzie „umowę wpisuje do CRU jednostka sektora finansów publicznych, której plan jest obciążony”. W konsekwencji JST powinny założyć 2 konta – jedno dla tzw. „organu”, czyli JST, a drugie dla tzw. „jednostki”, czyli urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego. W ramach poszczególnych kont publikowane będą umowy obciążające odpowiednio plan finansowy „organu” i „jednostki”.

19.18. Centra Usług Wspólnych

Pytanie: *W jaki sposób publikuje umowy w CRU Centrum Usług Wspólnych?*

Odpowiedź: Jeśli CUW zawiera umowę obciążającą plan finansowy CUW, taka umowa ujawniana jest na koncie CUW.

Jeśli CUW zawiera umowę na rzecz jednostek organizacyjnych (np. szkół, przedszkoli), a wydatki z tej umowy są realizowane z planów finansowych tych jednostek (innymi słowy, umowy są zawierane na ich rzecz), wówczas wpisu do CRU dokonują na swoich kontach poszczególne jednostki, których dotyczy umowa (w zakresie, w jakim dana umowa jest finansowana z ich planów finansowych).

Podstawa prawa:

- art. 9, 11, 14, 18, 23, 29, 30 FinPubU.

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl